

บทที่ 14

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของโลกที่กำลังพัฒนา

โลกที่กำลังพัฒนาหรือโลกกลุ่มที่สาม ประกอบด้วยดินแดนในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ดังนี้

1. เอเชียตะวันออก ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี และสาธารณรัฐจีน
2. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และปาปัวนิวกินี
3. เอเชียใต้ ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ เนปาล ภูฏาน ศรีลังกา และมัลดีฟส์
4. เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ได้แก่ อัฟกานิสถาน อิหร่าน อิรัก ตุรกี ซีเรีย เลบานอน อิสราเอล จอร์แดน ซาอุดีอาระเบีย เยเมนอาหรับ เยเมน โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ บาห์เรน และคูเวต
5. แอฟริกา ได้แก่ อียิปต์ ลิเบีย แอลจีเรีย โมร็อกโก มอริเตเนีย มาลี เซเนกัล ไนเจอร์ ชาด ซูดาน จิบูตี โซมาเลีย คินยา ยูกันดา ซาอีร์ แทนซาเนีย มาลาวี มาลากาซี ซิมบับเว (โรดีเชีย) บุรุนดี นามิเบีย บอตสวานา สวาซิแลนด์ เลโซโท คองโก กาบอง แอฟริกากลาง แคเมอรูน อิเควทอเรียลกินี เซาโตเมและปรินซิเป เบนิน โตโก กานา อับเปอร์วอลตา ไควอูรีโคสต์ ไลบีเรีย เซียร์ราลีโอน กินี กินีบิสเซา แกมเบีย เคปเวอร์ด มอริเชียส คอโมโรส และเซเชลล์
6. ลาตินอเมริกา ได้แก่ เม็กซิโก กัวเตมาลา เอลซัลวาดอร์ ฮอนดูรัส นิการากัว คอสตาริกา ปานามา บาฮามาส จาเมกา ไฮติ สาธารณรัฐโดมินิกัน บาร์เบโดส ตรินิแดดและโตเบโก โคลัมเบีย เอกวาดอร์ เวนესูเอลา เปรู โบลิเวีย บราซิล ปารากวัย ชิลี อูรุกวัย และอาร์เจนตินา

ประเทศต่าง ๆ หมู่เกาะต่าง ๆ ได้แก่ โซโลมอน ฟิจิ ไชปรัส มอลตา นาอูรู และซามัวตะวันตก

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

1. กลุ่มผู้ส่งน้ำมันออก (Organization of Petroleum Exporting Countries = OPEC)

กำเนิด เมื่อ ปี ค.ศ. 1957 เป็นต้นมา น้ำมันตลาดโลกมีมากเกินไปความต้องการ ราคาหน้ามันดิบลดลง เป็นผลให้ประเทศเจ้าของแหล่งน้ำมันได้ภาษี ค่าธรรมเนียม

รวมทั้งผลประโยชน์อื่น ๆ ลดลงตามไปด้วย ทำให้รายได้ของประเทศน้อยลงไปกลุ่มประเทศ
 เจ้าของน้ำมันจึงมีความเคลื่อนไหวรวมตัวกันจัดตั้งเป็น Organization of Petroleum Export-
 ing Countries (OPEC) ขึ้นโดยการริเริ่มของอิหร่าน อิรัก คูเวต ราชอาณาจักรซาอุดี-
 อาระเบีย และเวเนซุเอลาในปี ค.ศ. 1960

- วัตถุประสงค์ — เพื่อกำหนดราคาน้ำมันตามที่ตนต้องการ
 — ต้องการตั้งบริษัทน้ำมันของตนเอง
 — ควบคุมตลาดน้ำมันทั่วโลกให้ได้

สมาชิก ในปี ค.ศ. 1975 มีสมาชิก 13 ประเทศ คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนแอลจีเรีย อิควาดอร์เรียลิกินี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย อิหร่าน อิรัก คูเวต
 สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาชนอาหรับแห่งลิเบีย สหรัฐอาหรับ กาตาร์และเวเนซุเอลา
 สหพันธ์สาธารณรัฐไนจีเรีย สาธารณรัฐกาบอง ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย

ผลที่สมาชิกได้รับ ฐานะของประเทศเจ้าของแหล่งน้ำมันเปลี่ยนไปจากเดิมมาก
 คือ ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบแต่ฝ่ายเดียวจากบริษัทต่างชาติอย่างที่เคยเป็นมา เป็นผลให้
 รายได้ของประเทศเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว ซึ่งกลายมาเป็นทุนสำรองของประเทศในรูปทองคำ
 และเงินตราตระกูลสำคัญ เช่น ดอลลาร์ ปอนด์ ปัจจุบันกลุ่มโอเปกมีความสำคัญเพราะ
 มีอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของโลกมาก

แนวโน้ม ราคาน้ำมันของกลุ่มประเทศโอเปกมีที่ท่าว่าจะขึ้นอยู่เรื่อย ๆ และ
 อัตราการผลิตลดลง เพื่อสร้างความร่ำรวยให้กับกลุ่มประเทศโอเปก แต่ส่งผลกระทบต่อ
 กระเทือนต่อประเทศที่กำลังพัฒนาประเทศผู้ซื้อน้ำมันจึงต้องประหยัดและหาเชื้อเพลิงอื่น
 มาทดแทน แต่ก็ไม่พอกับความต้องการยังต้องซื้อน้ำมันจากกลุ่มประเทศโอเปกมาใช้อยู่

2. สมาคมอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia Nations ; ASEAN)

กำเนิด สมาคมอาเซียนเป็นสมาคมที่ถือกำเนิดสืบต่อมาจากสมาคมอาสา ซึ่งได้
 ล้มเลิกไปในปี พ.ศ. 2510 ได้จัดตั้งสมาคมอาเซียนขึ้นโดยมีการลงนามเมื่อ วันที่ 8
 สิงหาคม พ.ศ. 2510

วัตถุประสงค์

- เพื่อเร่งรัดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและ
 ส่งเสริมความเสมอภาคกันของประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- เพื่อส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค

— เพื่อร่วมมือใกล้ชิดกับองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน

— ส่งเสริมให้มีการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในเรื่องที่มีผลประโยชน์หรือมีความสนใจร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์และการบริหาร

— เพื่อจัดให้มีการฝึกอบรมและวิจัยในด้านการศึกษาวิชาชีพ วิชาการและการบริหาร

— เพื่อร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรทางการเกษตรและอุตสาหกรรมให้ได้ประโยชน์ยิ่งขึ้น ขยายการค้าร่วมกันและศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ปรับปรุงความสะดวกต่าง ๆ เกี่ยวกับการขนส่งและการคมนาคม ตลอดจนจรรยาบรรณการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้น

— เพื่อส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ทั้งนี้ มีจุดประสงค์ใหญ่เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยึดถือนโยบายเป็นกลาง

สมาชิก มี 5 ประเทศ คือ ราชอาณาจักรไทย มาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

การประชุมอาเซียนระดับรัฐมนตรี ครั้งที่ 9 ณ กรุงมะนิลา ระหว่างวันที่ 24—26 มิถุนายน พ.ศ. 2519 รัฐบาลของสมาชิกได้ให้สัตยาบันตกลงจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการแห่งอาเซียนและแต่งตั้ง ฯพณฯ ฮาร์โตโน เรอโซ คาร์โซโน เป็นเลขาธิการอาเซียนคนแรก

ผลที่สมาชิกได้รับ นับตั้งแต่กลุ่มอาเซียนได้รวมตัวกันเป็นเวลา 9 ปี โดยมีการเริ่มต้นจากเรื่องวัฒนธรรมไปหาแวดวงสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการทหารยังมีการยื่นหยัดเพื่อความเป็นกลาง ซึ่งหลักการของกลุ่มอาเซียนสอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกในยุคปัจจุบัน เป็นการคัดค้าน การเอาเปรียบและการเข้าครอบครองของประเทศมหาอำนาจ

3. สมาคมแอสแปค (Asian and Pacific Council = ASPAC)

กำเนิด สมาคมนี้เริ่มตั้งขึ้นในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2509 มีการประชุมระหว่างชาติในเอเชีย 9 ประเทศ ที่กรุงโซล ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนกิจการอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับกิจการทางทหารให้กว้างขวางออกไป

สมาชิก มี 9 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐเกาหลี ญี่ปุ่น มาเลเซีย นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และราชอาณาจักรไทย

ผลที่สมาชิกได้รับ เนื่องจากสมาคมแอสแปคเป็นสมาคมที่ต่อต้านและปิดล้อมเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่องค์การนี้ไม่ได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากประเทศสมาชิก ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกบางประเทศได้มีการติดต่อกับขายกับสาธารณรัฐประชาชนจีน

4. องค์การสันนิบาตอาหรับ (The League of Arab States)

กำเนิด ก่อตั้งเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1945 เพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนการเมืองของบรรดาประเทศอาหรับ

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในกลุ่มอาหรับ ช่วยสมานหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของกันและกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการประสานนโยบายขึ้นเพื่อผลประโยชน์ที่จะตามมา

สมาชิก มี 13 ประเทศ คือ โมร็อกโก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนแอลจีเรีย ตูนิเซีย สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาชนอาหรับแห่งลิเบีย สาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยชูดาน เลบานอน อิรัก สาธารณรัฐอาหรับซีเรีย ราชอาณาจักรฮัชไมต์จอร์แดน คูเวต ซาอุดีอาระเบีย และเยเมน

ผลที่สมาชิกได้รับ บรรดาสมาชิกของกลุ่มสันนิบาตอาหรับจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อเสถียรภาพของกลุ่มอาหรับในการต่อต้านอิสราเอล

5. แผนการโคลัมโบ (Colombo Plan)

กำเนิด เริ่มจากสมาชิกกลุ่มประเทศในเครือประชาชาติอังกฤษที่อยู่ทางด้านเอเชียมีการประชุมก่อตั้งที่กรุงโคลัมโบ - สาธารณรัฐศรีลังกา เมื่อ พ.ศ. 2493 ต่อมาจึงได้เชิญประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเข้าร่วมแผนการนี้

วัตถุประสงค์ ช่วยเหลือประเทศสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาให้มีมาตรฐานการครองชีพสูง

สมาชิก มี 21 ประเทศ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

— กลุ่มสมาชิกในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ ได้แก่ สาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน สาธารณรัฐศรีลังกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ ซาบาห์ บรูไน เนปาล สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า กัมพูชาประชาธิปไตย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐเกาหลี ออสเตรเลีย

— กลุ่มสมาชิกนอกเขต ได้แก่ ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักรฯ แคนาดา นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา

ผลที่สมาชิกได้รับ สมาชิกของแผนการโคลัมโบได้รับความช่วยเหลือจากสมาคมในด้านเงินกู้ ให้เงินอุดหนุน ซึ่งได้จากสมาชิกนอกเขตอันเป็นประเทศที่มั่งคั่งและพัฒนาแล้วแต่ที่สำคัญที่สุดคือทำให้ความช่วยเหลือในด้านการจัดส่งผู้เชี่ยวชาญในวิชาการต่าง ๆ และได้รับนักศึกษาไปศึกษาต่อ ณ ประเทศของตน

6. เขตการค้าเสรีแห่งลาตินอเมริกา หรือ LAPTA* (The Latin American Free Trade Association)

กำเนิด จัดตั้งโดยสนธิสัญญาแห่งกรุงมอนเตวิเดโอ ในปี พ.ศ. 2513 มีสมาชิก 7 ประเทศ ได้แก่ อาร์เจนตินา บราซิล ชิลี เม็กซิโก เปรู อุรุกวัย และปารากวัย ส่วนโคลัมเบีย และเอกวาดอร์ได้เข้าเป็นสมาชิกในปี พ.ศ. 2514 เวเนซุเอลา และโบลิเวียได้เข้าเป็นสมาชิกในปี พ.ศ. 2519 และ 2520 นับว่าเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในประเทศกำลังพัฒนา

วัตถุประสงค์

— เพื่อยกเลิกภาษีศุลกากร และก้าวไปสู่เขตการค้าเสรีระยะแรกยังไม่มีการตั้งกำแพงภาษีให้เหมือน ๆ กัน

— เพื่อให้การค้าภายในเขตดำเนินไปอย่างเสรีมากกว่าเดิม

7. ตลาดร่วมอเมริกากลาง

กำเนิด ประกอบด้วยสมาชิกในอาณาบริเวณอเมริกากลาง ได้แก่ คอสตาริกา เอลซัลวาดอร์ กัวเตมาลา ฮอนดูรัส และนิการากัว มีการลงนามในสนธิสัญญาที่เรียกว่า Multilateral Free Trade Treaty เมื่อ พ.ศ. 2501 ในปี พ.ศ. 2509 ได้มีการยกเลิกภาษีศุลกากรแก่การค้าทั้งหมดของบรรดาประเทศสมาชิก

*สมนึก แดงเจริญ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ หน้า 104-108

8. ชมรมเศรษฐกิจแอฟริกาตะวันออก

กำเนิด ประกอบด้วยประเทศสมาชิกในทวีปแอฟริกา ได้แก่ คินียา ยูกันดา และตังกันยิกา ทั้งสามประเทศได้ร่วมมือในการให้บริการต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด ในปี พ.ศ. 2507 ตังกันยิกา และแซนชิบาร์ ได้รวมกันเป็นประเทศสหสาธารณรัฐแทนซาเนีย ไม่ได้มีฐานะเป็นประเทศสมาชิกของตลาดร่วม แต่จะเข้าร่วมในฐานะรับบริการต่าง ๆ จาก ชมรม

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้มีการค้าระหว่างกันโดยเสรี ตามข้อตกลงว่าด้วยภาษีศุลกากรในปีพ.ศ. 2470 ซึ่งมีการยกเลิกข้อจำกัดการค้าทางด้านภาษีระหว่างประเทศทั้งสาม
- เพื่อร่วมกันบริหารกิจการต่าง ๆ ระหว่างประเทศแอฟริกาตะวันออก เช่น การไปรษณีย์ โทรคมนาคม กิจการรถไฟ ท่าเรือ สายการบิน มหาวิทยาลัย ภาษีศุลกากร ภาษีเงินได้ การวิจัย และการผลิตทางด้านเทคนิคต่าง ๆ

คำถามทบทวน

1. ให้บอกรายชื่อประเทศของโลกที่กำลังพัฒนาในภูมิภาคต่อไปนี้
 - เอเชีย
 - แอฟริกา
 - ละตินอเมริกา
 - อื่น ๆ
2. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มผู้ส่งออกน้ำมันออกมีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง ปัจจุบันมีบทบาทต่อการค้าน้ำมันอย่างไร
3. สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อะไร อธิบายมาโดยสังเขป
4. แผนการโคลัมโบแตกต่างกับสมาคมแอสแปคอย่างไร อธิบายมาโดยสังเขป
5. จงสรุปลักษณะการรวมกลุ่มต่อไปนี้ โดยสังเขป
 - ก. เขตการค้าเสรีแห่งลาตินอเมริกา
 - ข. ตลาดร่วมอเมริกากลาง
 - ค. ชมรมเศรษฐกิจแอฟริกาตะวันออก